

Charles Vanover, Paul Mihas, Jonny Saldana (2022)

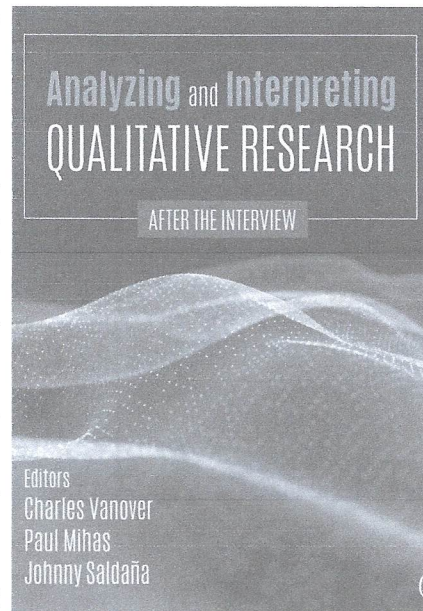
Analysing and interpreting qualitative research: after the interview

Los Angeles: Sage.
480 strani. ISBN: 978-1-5443-9587-6

Obsežen zbornik s skoraj 500 stranmi vsebuje besedila 21 avtorjev v 25 poglavjih, razdeljenih na 7 razdelkov: o podatkih in konceptih, prepisu intervjuja, strategijah kodiranja in kategoriziranja, refleksiji in zapisovanju med analizo (angl. *memoing*), o interpretacijskih strategijah, prehajanju kvalitativne raziskave v umetniški izraz in o pisanju poročila o raziskavi. Razdelki sledijo logični poti od podatkov prek analize do poročila.

Ker se s kvalitativnim raziskovanjem ukvarjam že od osemdesetih let 20. stoletja, me je zanimalo, kaj je po skoraj 50 letih novega in s čim se ukvarjajo mlajše generacije raziskovalcev. Veselilo me je, ker sem ujel rdečo nit, ki povezuje kvalitativne raziskovalce prek milenijske prelomnice, saj tudi mladi navajajo nekatere avtorje, ki sem jih navajal sam in ki sodijo med klasike kvalitativnega raziskovanja. Splošen vtis pa je, da ni ničesar pretresljivo novega in da se – naj mi oprostijo – ukvarjajo tudi z bizarnimi podrobnostmi. Omejeni prostor mi ne dopušča, da bi prikazal in ocenil vse, zato samo pomembnejše reči.

Pričakovati je bilo, da bo že v prvem poglavju razprava o računalniško podprti kvalitativni analizi oziroma računalniški kvalitativni analizi (RA-KVALAN) ali QDAS (angl. *qualitative analysis software*, *kjudas* ali *kudos*, kako ljubko). Navedeni so koraki analize s programom Atlas.ti (uporabljajo ga tudi naše raziskovalke), a to seveda ne nadomešča priročnika; omenjeni pa so tudi drugi programi: NVivo in MAXQDA. Velja opozoriti na spoznanje, da je dobra kvalitativna analiza še vedno odvisna od skrbnega (ročnega) analitičnega dela prizadevnega človeškega raziskovalca oz. raziskovalke. V računalniškem seznamu kod v primeru raziskave štirih zasebnih šol v Kolumbiji nisem mogel odkriti nobene, ki bi ustrezala pojmu z bogatim vsebinskim pomenom,

same površinske oznake, kot so: opis administratorja, dvojezično poučevanje, proračun, skrb, sodelovanje med učitelji, vplivi konteksta ipd.

Naslednje poglavje opozarja na neizkoriščene možnosti analize sekundarnih podatkov, to je intervjujev, shranjenih v bazah podatkov (pri nas ADP – arhiv družboslovnih podatkov). Uporaba shranjenih zapisov intervjujev omogoča primerjavo starejših raziskav z novejšimi pa tudi ponovno analizo istega gradiva iz drugega zornega kota, ob izdatnem prihranku časa in truda, ker ni terenskega dela. Z vprašanji transkripcije intervjujev se pri nas nismo veliko ukvarjali, je pa mogoče intervju zapisati na različne načine. Tako npr. pisec poglavja o tem predlaga, da namesto enakomernega zapisa z istimi fonti ne glede na vsebino uporabljamo druge fonte za vprašanja, druge za odgovore, tretje za navedbe izjav tretjih oseb. Če intervjuvani učitelj navaja izjave učenca, očeta, matere, ravnatelja idr., naj bi izjave vsake teh oseb pisali z drugimi fonti. Uporabljali naj bi tudi znake za neverbalno vedenje, premore, trajanje govora in premora. Iz zapisa intervjuja nastane tako scenarij uprizoritve. V okviru konverzacijske analize je to vsekakor nujno, sicer pa ne. Sodobna tehnika omogoča avtomatsko prepoznavanje govora (angl. *voice recognition*) in tako neposredno zapisovanje med intervjujem, to pa ni dobrodošlo z vseh teoretskih gledišč, saj se tako ne registrirajo premolki, barva glasu ipd., čeprav je vse to pomembno, na primer, z vidika teorije diskurza, saj te značilnosti označujejo nadrejenost-podrejenost, ukazovanje ipd. Drugi poudarjajo koristi ročnega zapisovanja, saj se med njim rojevajo ideje za teorijo. Najbolje je pač poslušati *in* zapisati.

Postopek kodiranja se diferencira. Nove oblike kodiranja ali nova poimenovanja znanih praks so: simultano kodiranje (pripisovanje več kod isti povedi), opisno (glede na zunanje značilnosti, „navajanje nacionalne pripadnosti“) in interpretativno (glede na globlji pomen, „nacionalizem“). Dalje: sub-kode, super-kode, meta-kode (kodiranje kod: najboljše kode, protislovne kode). Analiza se deli na induktivno in deduktivno. Induktivno ravnamo, kadar izhajamo iz gradiva, pridobljenega z odprtim intervjujem, ko s postopnim kodiranjem konstruiramo vse bolj pomenske kode in kategorije (*a posteriori*); deduktivno ravnamo, kadar izhajamo iz gradiva, ki je pridobljeno z bolj zaprtim spraševanjem, se pravi, vnaprej kodiranega (*a priori*). Če delamo oboje in povezujemo obe vrsti kodiranja, je to integrirano ali povezano kodiranje. Namen vseh teh načinov je izluščiti pomen izjav, teoretičen pomen, ki omogoča globlje razumevanje povedanega. To imenujejo „refleksivna tematska analiza“, katere bistvo je ugotavljanje „pomenskih vzorcev ali obrazcev“ (angl. *patterns of meaning*). Poudarjena je refleksija; raziskovalec naj bi se nenehno oziral na pretekle analitične zapiske in se popravljaj – iterativno ali vračajoče-ponavljajoče se interpretiranje. Ključni del analize naj bi bila tematska analiza, to je združevanje kod v širše pomenske celote ali teme, pripovedovalen opis in interpretacija tem pa rezultat kvalitativne raziskave.

Ustno ali oralno kodiranje je za mojstre rokovanja s snemalnimi napravami. Intervju posnemi, posnetek večkrat poslušaj, da se ti v mislih oblikujejo kode, potem ponovno poslušaj originalni posnetek, „izreži“ iz njega izjave, ki sodijo skupaj, in jih presnemi na drugo snemalno napravo. Postopek lahko

večkrat ponoviš, da destiliráš bistveni pomen z „ustno-slušno potopitvijo“ (angl. *oral-aural immersion*) – to pa potem lahko zapišeš. Če počneš to dneve, tedne ali mesece, prideš s srečnim naključjem do spoznanj (angl. *serendipitous insights*). Nekaterim se to ne zdi odbito!

Čudil bi se, če tudi v tem zborniku ne bi naletel na ultra-, meta- in postkvalitativno raziskovanje, pri katerem se pri mapiranju trajektorij fokusnih skupin »podatki analizirajo rizomatično, da bi na površje izplavale intra-akcije in odnosi med njimi, ki sestavljajo asemblaže, približajoče se stanju kompleksnih objektov preučevanja« (str. 183) z uporabo konceptov »odgovorljivosti«, »kvazi-enkratnih dosegljivosti« (angl. *affordability*) v okviru »etično-onto-epistemologije«. Ne razumete? Tudi jaz ne, zveni pa meta-post-kunščno, vredno, da se v to poglobite, posebej če cenite Deleuza in Guattarija (nastopa Marcella). Pri medkulturnem raziskovanju (v ZDA z latinsko-ameriško kulturo) je treba posebno pozorno prevajati iz enega jezika v drugega, ne dobesedno, ampak po smislu s poznavanjem kulturnega konteksta jezikovnih izrazov.

V našem raziskovanju se nismo veliko ukvarjali z zapisom (angl. *memo*) in zapisovanjem, v tem zborniku pa je vmesno zapisovanje idej, ki se nam poro- dijo ob kodiranju, poudarjeno kot posebna stopnja analize in interpretacije. Pisanje opomb nas prisili k jasnemu oblikovanju misli in s tem k njihovem preverjanju, vodi do nenadnih spoznanj (»aha-doživljaj«). V participativnem raziskovanju skupno branje zapisov preveri ugotovitve, poglobi in razširi raziskovanje. Z vmesnim zapisovanjem sproti povzemamo, do kod smo pri- šli v analizi. Res ni priporočljivo odlagati pisanja vse do končnega pisanja poskusne teorije. Res je tudi, da so kode preveč kondenzirani izrazi, ki jih je treba sproti komentirati obširneje. Sam sem zapise delil na kodirne, teoretske (interpretativne) in operativne (agenda). Seveda pa lahko zapišemo opombe k dokumentom, ključne citate iz intervjujev, opise obrazcev (angl. *pattern*) ipd. Zapise lahko delimo na pripravljalne (predrazumevanje), konceptualne, odnosne (diagrami), analitične, refleksije o raziskovalcu ipd.

Pri pisanju o fazi interpretacije je umesten poziv k čim popolnejši refleksiji o raziskovalčevem predrazumevanju (predsodkih) ob raziskovalnem gradivu. Prav tako je dobrodošlo navajanje hevrističnih (iskateljskih) tehnik za spodbujanje ustvarjalnosti in spoznanj. Eno takih sredstev je zapis trditev ali tez (angl. *claims*), nekakšnih provizoričnih ugotovitev ali sklepov, preden se lotimo pisanja teorije. Do teh pridemo z drugimi hevristikami. Prva med njimi je »pojmovni žur« (angl. *conceptual cocktail-party*): v mislih soočimo ugotovitve iz literature, izjave v intervjujih in pripombe javnosti. Sledi abduk- tivno razmišljanje (možne razlage), fronetične trditve (gr. *fronesis*, praktična modrost), nosilne trditve (angl. *carrying claims*) ali navodila za delovanje ipd. Pozabljam, da je namen kvalitativne obdelave, analize in interpretacije ustvarjanje teorije, se pravi poskusne teorije, o kateri pa v tem zborniku ni ne besede ne zglede.

Sklepna poglavja navajajo primere, v katerih se je kvalitativno raziskovanje prelilo v različne umetniške oblike: dramo, pesnitev ipd.

Zbornik kaže, da smo v metodologiji kvalitativne analize prišli od klasično jasne in razmeroma preproste postopkovne zgradbe do zrelega baroka, ki se

je že prevesil v kičasti rokoko z množico zvenečih neologizmov, ki poudarjajo originalno učenost piscev. Knjiga je vsekakor vredna, da jo pregledamo, ali pa se poglobimo v katerega od pristopov, ki jih opisuje, vendar nič kaj ne zgrešimo, če izvajamo kvalitativno analizo na manj zapleten način. Res pa je, da je za vsak položaj in vsakega raziskovalca primeren drug, originalen in ustvarjalen način kvalitativnega raziskovanja.

Blaž Mesec